

Закінчення табл. 2

1	2
Можливість дії	Сприятливі ситуації; змушені ситуації; критичні ситуації; безвихідні ситуації
Фактор виникнення	ситуації, пов'язані з ходом виробничого процесу; ситуації, пов'язані з плануванням і прогнозуванням розвитку; виробничого процесу
Види проблем у ситуації	суб'єктні проблемні ситуації; об'єктні проблемні ситуації; ординарні проблемні ситуації; неординарні проблемні ситуації
Ступінь ризику	звичайні виробничі ситуації; кризові ситуації; надзвичайні ситуації (крах, банкрутство)
Структурованість проблемної ситуації	добре структуровані ситуації; слабо структуровані ситуації
Сфера виникнення	ділові (business) ситуації; побутові ситуації
Ступінь визначеності сукупності і взаємозв'язку об'єктивних параметрів проблемної ситуації	структуровані ситуації; слабо структуровані ситуації
Ступінь рівноваги в ситуації	рівноважні ситуації; нерівноважні ситуації
Термін вирішення проблемної ситуації	статичні ситуації; динамічні ситуації
Відповідність реального життя	віртуальні ситуації; реальні ситуації

Висновки:

1. При описанні соціально-економічних ситуацій, які складаються в процесі взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем, потрібно враховувати не тільки специфічну структуру ситуацій, можливість її еволюції в часі, а й поведінку людей — активних суб'єктів ситуації, які істотно впливають на формування цілей і стратегій розвитку соціально-економічних об'єктів через реалізацію своїх інтересів — і протидію інтересам інших суб'єктів.

Враховання та керування інтересами учасників ситуації здійснює істотно більший вплив на ефективність діяльності підприємства, ніж керування його фінансово-економічними показниками.

2. Ситуація — це такий стан об'єкта управління (підприємства як відкритої системи), який визначається сукупністю найбільш важливих актуальних факторів, котрі характеризують стан ресурсів підприємства та інших компонентів зовнішнього середовища; загально-системних і суб'єктних факторів, що характеризують її взаємодіючі суб'єкти, їх цілі та можливості щодо впливу на розвиток ситуації.

3. Це дає підставу для розробки нового ситуаційно-суб'єктного підходу в управлінні підприємством, який базується на прогнозуванні та виявленні зовнішніх тенденцій, ризиків, небезпеки та можливостей, що здатні не тільки змінити ситуацію, яка нині склалася, але й визначати нові напрямки її розвитку в майбутньому з урахуванням поведінки людей — активних суб'єктів ситуації, які істотно впливають на формування цілей і стратегій розвитку соціально-економічних об'єктів через реалізацію своїх інтересів і протидію інтересам інших суб'єктів. Враховання та використання за власними інтересами змін, які здійснюються у зовнішньому середовищі, надає підприємству змогу значно економити власні обмежені ресурси.

Напрямом подальшого розгляду є визначення підходів та методів управління розвитком ситуації, яка склалася на підприємстві, як відкритої системи в його взаємовідносинах із зовнішнім середовищем на основі методології системного аналізу.

Література: 1. Mockler R. J. Situational Theory of Management. — Harvard Business Review, 1971. — V.49. — №3 — P. 150. 2. Форрестер Дж. Мировая динамика. — М.: Наука, 1988. — 168 с. 3. Поспелов Д. А. Ситуационное управление: теория и практика. — М.: Наука. — 288 с. 4. Гвишиани Д. М. Организация и управление. — М.: Изд. МГТУ им. Баумана, 1998. — 332 с. 5. Кунц Г. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. / Кунц, О' Доннел. — М.: Прогресс, 1981. — Т. 1. — 498 с.; Т. 2. — 512 с. 6. Максимов В. И. Структурно-целевой анализ развития социально-экономических ситуаций // Когнитивный анализ и управление развитием ситуаций (CASC 2003). Труды 3-й Международной конференции в 2-х т. Т. 1 / Под ред. В. И. Максимова. — М.: Институт проблем управления РАН, 2003. — С. 5 – 6. 7. Василенко В. А. Ситуационный менеджмент. Навч. посіб. / В. А. Василенко, В. І. Шостка. — К.: ЦУЛ, 2003. — 286 с. 8. Пономаренко В. С. Стратегічне управління розвитком підприємства. Навч. посіб. / В. С. Пономаренко, О. І. Пушкар, О. М. Тридід. — Харків: Вид. ХДЕУ, 2002. — 640 с. 9. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2003. — 368 с. 10. Кулинич А. А. Система моделирования плохо определенных нестационарных ситуаций // Когнитивный анализ и управление развитием ситуаций (CASC 2002). Труды 2-й Международной конференции в 2-х т. Т. 2 / Под ред. В. И. Максимова. — М.: Институт проблем управления РАН, 2002. — С. 44. 11. Sveiby K. E. Monitoring Intangible Assets for Financial Success. <http://www.sveiby.com>. Аи. 12. Бузский М. П. Ситуация как протоформа конституирования предметности // Когнитивный анализ и управление развитием ситуаций (CASC 2004). Труды 4-й Международной конференции в 2-х т. Т. 1 / Под ред. В. И. Максимова. — М.: Институт проблем управления РАН, 2004. — С. 30 – 33. 13. Екатеринбургский Ю. Ю. Управленческие ситуации: анализ и решения. — М.: Экономика, 1988. — С. 15. 14. Пивина И. А. Парадоксы ситуационных отношений в когнитивном менеджменте // Когнитивный анализ и управление развитием ситуаций (CASC 2001). Материалы 1-й Международной конференции в 3-х т. Т. 2 / Под ред. В. И. Максимова. — М.: Институт проблем управления РАН, 2001. — С. 91 – 96. 15. Павельев В. В. Структурная идентификация ситуаций и объектов // Когнитивный анализ и управление развитием ситуаций (CASC 2003). Труды 3-й Международной конференции в 2-х т. Т. 2 / Под ред. В. И. Максимова. — М.: Институт проблем управления РАН, 2003. — С. 105. 16. Nash J. F. Non-cooperativ games. — Ann/ Math. 1951. — Vol. 54. — P. 286 – 295.

Стаття надійшла до редакції
29.01.2005 р.

УДК 657.15(035)

Назарова Г. В.

ДИВИДЕНДНА ПОЛІТИКА В УПРАВЛІННІ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

In the article the questions of formation the dividend politics of joint-stock companies, revealing the disagreements and contradictions during the charge and payment of dividends are

© Назарова Г. В., 2005

considered. Recommendations for concerning the creation of balance between saving the net profit for the enterprise development investment and reception of the shareholders' income on the brought-in capital are developed.

Подальша розбудова ринкової економіки в Україні пов'язана з активізацією й переглядом приватизації та корпоратизації у промисловості. У зв'язку з цим особливого значення набуває ключовий механізм просування даних процесів — управління фінансами, і як його складова, дивідендна політика.

Проблемам фінансового менеджменту на підприємствах присвячено багато досліджень як іноземних, так і українських фахівців. Теоретичне й методологічне підґрунтя досліджуваної проблеми створили такі фахівці, як І. А. Бланк, Є. Брігем, Ван Хорн, Б. Колласс, І. Т. Балабанов, Є. Павлова, Є. Стоянова, В. Суторміна. Однак особливості управління фінансами акціонерних товариств в аспекті розробки та реалізації дивідендної політики на сучасному складному етапі приватизації залишилися за межами досліджень.

Метою статті є обґрунтування напрямів розробки дивідендної політики акціонерних товариств, виявлення суперечностей та протиріч у процесі нарахування та сплати дивідендів, розробка пропозицій щодо створення балансу між утриманням чистого прибутку для інвестування в розвиток підприємства та отриманням доходу акціонерів на вкладений капітал.

Фінанси акціонерних товариств — це відносини, що виникають у процесі формування та використання фінансових ресурсів, між акціонерним товариством, з одного боку, та акціонерами, діловими партнерами, банками, державою, працівниками та іншими — з другого. Джерелом фінансових ресурсів підприємства є чистий прибуток, який забезпечує акціонерному товариству можливість нарощувати власний капітал, що є показником зростання його вартості. Однак той же чистий прибуток є джерелом виплати дивідендів як платежу на користь власника корпоративних прав [1, ст.1.9]. Тому дивідендну політику можна розглядати як процес прийняття рішень щодо виплати дивідендів або утримання чистого прибутку для інвестування в розвиток підприємства.

Дивіденд є доходом акціонера на вкладений капітал, тому прийняття рішення про ефективне використання цього капіталу не є простим. З одного боку, власники зацікавлені в довгостроковому стабільному економічному розвитку компанії, реалізації інвестиційних проектів за рахунок нерозподіленого прибутку. З іншого боку, акціонери (особливо дрібні) прагнуть отримати максимально високі дивіденди і не завжди мають достатньо довіри до дій менеджменту щодо розпорядження нерозподіленим прибутком. Таким чином, основною метою розробки ефективної дивідендної політики є досягнення оптимального балансу між розподіленим і нерозподіленим прибутком, встановлення необхідної пропорційності між поточним споживанням прибутку власниками і майбутнім його зростанням, яка максимізує ринкову вартість підприємства і забезпечує його стратегічний розвиток [2].

Для вирішення цих суперечностей потрібно чітко усвідомлювати необхідність розробки дивідендної політики, послідовність здійснення заходів якої пропонує Д. О. Богодухов (рис. 1) [3].

Першим та найважливішим етапом формування дивідендної політики є визначення і оцінка факторів зовніш-

нього і внутрішнього середовища, що її визначають. У практиці фінансового менеджменту ці фактори прийнято розділяти на чотири групи:

1. Фактори, які характеризують інвестиційні можливості акціонерного товариства:

стадія життєвого циклу компанії;
необхідність розширення акціонерною компанією своїх інвестиційних програм;
ступінь готовності окремих інвестиційних проектів з високим рівнем ефективності.

2. Фактори, які характеризують можливості формування фінансових ресурсів з альтернативних джерел:

достатність резервів власного капіталу, сформованих у попередньому періоді;
вартість залучення додаткового акціонерного капіталу;
доступність кредитів на фінансовому ринку;
рівень кредитоспроможності акціонерного товариства, який визначається його поточним фінансовим станом.

3. Фактори, пов'язані з об'єктивними обмеженнями:

рівень оподаткування дивідендів;
рівень оподаткування майна підприємства;
досягнутий ефект фінансового левериджу, обумовлений відношенням власного та залученого капіталу, що склався;

фактичний розмір отриманого прибутку і коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

4. Інші фактори:

кон'юнктурний цикл товарного ринку, учасником якого є акціонерна компанія;
рівень дивідендних виплат компаніями-конкурентами;
невідкладність платежів за раніше отримані кредити (підтримання платоспроможності є пріоритетнішим завданням, ніж зростання дивідендних виплат);
можливість втрати контролю над управлінням компанією.

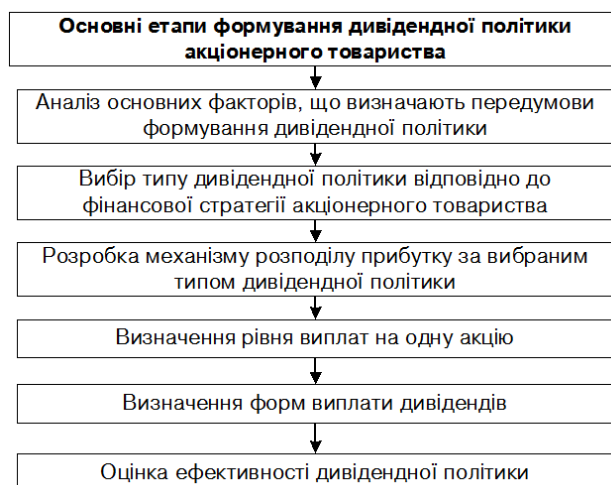

Рис. 1. Послідовність етапів формування дивідендної політики підприємства (акціонерного товариства)

Теоретично існує декілька концепцій дивідендної політики [4]. Перша концепція Міллера-Модільяні стверджує, що вартість капіталу залежить не від його структури, а від грошових потоків, отриманих у результаті інвестицій. Прибуток, інвестований у нові проекти в майбутньому збільшить ринкову вартість акції і капітал акціонерів. Концепція "синиці в руці" (М. Гордон, Е. Брігем,

Дж. Лінтнер) заснована на меншій ризикованості отримання дивідендів, ніж очікування у майбутньому прирості капіталу від інвестицій. Інші концепції пов'язані з податковою політикою щодо диференційованих ставок податку на дивіденди та на приріст капіталу. У такому випадку акціонери зацікавлені у максимізації доходів після відрахування податків.

Незважаючи на різні теорії, практика доводить, що у будь-якому випадку корпорації намагаються не тільки виплачувати дивіденди, а й нарощувати темп зростання дивідендів.

Результат дивідендної політики може бути проаналізований на основі базової моделі ціни акції, яка розраховується за формулою:

$$P = D / (K - g),$$

де P — ціна акції;

D — очікуваний розмір дивіденду;

g — темп зростання ціни акції;

K — вартість нерозподіленого прибутку [5].

Виплати великих сум дивідендів збільшує D і підвищує ціну акції, але великі виплати також зменшують обсяг реінвестованого прибутку, що знижує темп зростання та ціну акції. Таким чином, дивідендна політика має два протилежних результати, що порушує баланс між поточними дивідендами і майбутнім зростанням, які максимізують ціну акції компанії.

З точки зору поведінки власників щодо дивідендної політики, досвід американського фондового ринку показав, що довгий час акціонери віддавали перевагу стабільному розвитку компаній, акції яких вони зберігали і навіть передавали як спадщину, не вимагаючи високих дивідендів. Це було вигідно і акціонерам, і компаніям, бо компанії мали змогу вкладати кошти у довгострокові програми.

Проте, останнім часом тип поведінки акціонерів змінився. "Швидкий" прибуток став більш пріоритетним, ніж прибуток, який планується у довгостроковому періоді. Збільшився темп "гри" на фондовій біржі, де прибутки диктуються швидкістю та кількістю оборотів акцій компаній. Інвестори зараз віддають перевагу високому доходу на "ризикові" акції, ніж стабільному невисокому дивіденду стабільних компаній. Компанії ж прагнуть до вкладання капіталу у розвиток, в нові сфери бізнесу, що не приносить миттєвого успіху і може взагалі виявитися неприбутковим.

Згідно з українським законодавством акціонерні товариства (АТ) мають право сплачувати дивіденди один раз на рік за результатами календарного року, але нараховувати їх щорічно не обов'язково. Виплата дивідендів здійснюється з чистого прибутку (прибуток після сплати податків). АТ розподіляють чистий прибуток щодо дивідендів згідно з протоколом загальних зборів акціонерів. Право на отримання дивідендів пропорційно частці кожного акціонера у статутному капіталі мають акціонери АТ, які є такими на початок терміну сплати дивідендів. Сума дивідендів, що нараховується та сплачується акціонерам, залежить від:

розміру частки акціонера у статутному капіталі АТ; кількості та виду акцій, що належать акціонеру.

Якщо загальними зборами прийнято рішення про сплату дивідендів, то АТ здійснює виплату дивідендів незалежно від того, чи була його діяльність прибутковою протягом звітного періоду при наявності інших власних джерел для виплати дивідендів. Законодавство України не передбачає обмежень щодо розміру дивідендів.

У таблиці [6] зображені основні типи дивідендної політики, що широко використовуються у світовій практиці.

Таблиця

Основні види дивідендної політики

Підхід до формування дивідендної політики	Типи дивідендної політики
Консервативний	Залишкова політика виплати дивідендів. Політика стабільного розміру дивідендних виплат
Компромісний	Політика мінімального стабільного розміру дивідендних виплат з надбавкою у визначені періоди — політика "екстра дивідендів"
Агресивний	Політика стабільного рівня дивідендних виплат стосовно прибутку. Політика постійного зростання розміру дивідендних виплат

З точки зору можливості нарощування розмірів власного капіталу найприйнятнішим є агресивний підхід до формування дивідендної політики, особливо якщо вона пов'язана з постійним зростанням розмірів дивідендних виплат. Зростання дивідендів при здійсненні такої політики відбувається зазвичай за твердо встановленим відсотком приросту до їх розміру у попередньому періоді.

Перевагою політики постійного зростання розміру дивідендних виплат є забезпечення високої ринкової вартості акцій компанії та формування позитивного її іміджу серед потенційних інвесторів при додаткових емісіях. Однак її застосування має бути підкріплене фінансовими можливостями акціонерного товариства. Якщо їх немає, наслідками застосування такої дивідендної політики може бути згортання програм розвитку акціонерного товариства і скорочення розмірів матеріального стимулювання членів його трудового колективу. Тому проведення такої дивідендної політики можуть дозволити лише реально процвітаючі компанії. Якщо ж ця політика не підкріплена постійним зростанням прибутку підприємства, вона є шляхом до його банкрутства.

Досвід роботи акціонерних товариств у нашій країні дає підстави стверджувати, що більшість із них або взагалі не мають довгострокової політики, або застосовують, як правило, залишковий принцип виплати дивідендів; не приділяють уваги оптимізації розміру дивідендних виплат або дивіденди настільки низькі, що не дають змоги розглядати їх як альтернативну форму отримання доходу на інвестовані кошти. Навіть тоді, коли залишкова політика виплати дивідендів пов'язана з використанням отриманого прибутку для розвитку акціонерного товариства, інформаційна закритість фінансового стану більшості з них не дає можливості інвесторам оцінити ефективність такої дивідендної політики, а економічна нестабільність у суспільстві посилює негативні наслідки її застосування. Усе це позначається на можливостях відкритих акціонерних товариств розширювати власні джерела фінансування своєї діяльності.

Певною мірою вирішенню проблеми управління розміром власного капіталу акціонерного товариства може сприяти вибір форми виплати дивідендів (рис. 2).

Світовий досвід свідчить, що акціонерні товариства європейських країн і США, як правило, виплачують дивіденди акціями. Така форма виплати доходів на вкладений капітал приваблива для акціонерів у зв'язку зі зростанням ринкової вартості капіталу акціонерного товари-

ства, а висока ліквідність вторинного ринку акцій знижує їх інвестиційні ризики. Виплата дивідендів акціями може здійснюватися як за рахунок додаткової їх емісії, так і за рахунок власних акцій, що викуплені на ринку.

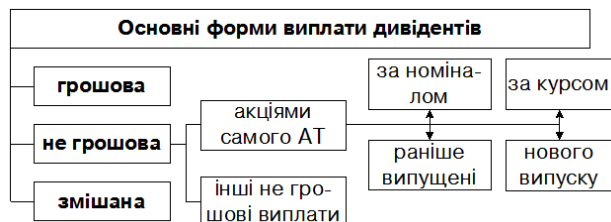

Рис. 2. Основні форми виплати дивідендів

Щодо умов роботи акціонерних товариств в Україні, то виплата доходів на вкладений капітал акціями цього підприємства повинна здійснюватися з урахуванням певних чинників.

По-перше, така форма виплати дивідендів може бути приваблива лише для акціонерів тих підприємств, що мають стабільні джерела надходження доходів і прибутку в розмірах, що збільшуються.

По-друге, ефективність виплати дивідендів акціями повинна оцінюватися у взаємозв'язку зі сформованою системою оподаткування дивідендів.

Безперечно, що й для акціонерного товариства, і для його акціонерів досить привабливим, за інших рівних умов, є реінвестування повної суми нарахованих дивідендів в акції нової емісії. Це дає змогу акціонерному товариству повніше й швидше забезпечити розміщення додаткового випуску акцій без ризику зміни пропорцій володіння капіталом його наявними акціонерами. Економічні вигоди для одержувачів дивідендів полягають у тому, що збільшення акціонерного капіталу, який їм належить, відбувається в розмірах, які відповідають сумі нарахованих дивідендів, бо вони, у такому разі, не оподатковуються. Інша річ, якщо реінвестують дивіденди в акції нового випуску не всі акціонери цього підприємства, а лише дехто з них. Тоді на придбання акцій спрямовується сума дивідендів, яка призначена до сплати, а вона менша нарахованої суми на розмір сплаченого податку на дивіденди.

У зв'язку зі змінами в оподаткуванні доходів населення, передбаченими Законом України "Про податок з доходів фізичних осіб", з 01.01.2004 року оподатковуються отримані фізичними особами дивіденди за акціями. При цьому, якщо дивіденди за акціями сплачуються у грошовій формі, ставка оподаткування становитиме 13%. Якщо дивіденди за акціями сплачуються не у грошовій формі, ставка оподаткування становитиме 14,973%. За такої системи оподаткування в акціонерного товариства виникнуть нові проблеми щодо збільшення розмірів власного капіталу [6].

Розглянемо проблеми і суперечності формування дивідендної політики українських акціонерних товариств на прикладі БАТ "Укртелеком", яке на сьогодні є флагманом українського ринку зв'язку. Відкрите акціонерне товариство "Укртелеком" — молода компанія, яка формує свою дивідендну політику, виходячи з властивих йому особливостей. На сьогоднішній день БАТ "Укртелеком", а відповідно і його Харківська філія використовують залишкову політику виплати дивідендів у грошовій формі. Це пов'язано з тим, що дане товариство створе-

но нещодавно (у 2000 році), і тому формує фонд виплати дивідендів тільки після того, як за рахунок прибутку задоволена потреба у формуванні власних фінансових ресурсів, які в повній мірі забезпечують реалізацію інвестиційних можливостей підприємства (Харківська філія у своїй діяльності не використовує короткострокові банківські кредити). З одного боку, позитивним є те, що товариство такою політикою забезпечує високі темпи свого розвитку та збільшує фінансову стійкість. Однак, з іншого боку, недоліком є нестабільність розмірів дивідендних виплат, повна непередбачуваність сформованих розмірів їх у поточному періоді і навіть відмова від їх виплат у період високих інвестиційних можливостей. Останнє може негативно вплинути на формування рівня ринкової вартості акцій.

Дивідендну політику БАТ "Укртелеком", як і більшості українських підприємств, не можна назвати визначальною і стабільною. Наприклад, на останніх загальних зборах акціонерів було прийнято рішення про виплату безпрецедентних дивідендів у розмірі 760,3 млн. грн. (замість запланованих 221 млн. грн.). Ці дивіденди складають 83,4% від чистого прибутку компанії (911,5 млн. грн.). При цьому дивіденди, які будуть виплачені на державну частку (92,86%), складуть 706,0 млн. грн., міноритарні акціонери отримають 54,3 млн., що дорівнює 124 гривням на один пакет акцій (в минулому році виплачувалося близько 54 грн.). Такі дивіденди (майже вдвічі більше, ніж за весь час існування товариства, і близько 0,7% доходної частини державного бюджету 2005 року) дали змогу отримати менеджменту компанії карт-бланш на збереження обраного ним курсу розвитку компанії: на засіданні Кабінету Міністрів України було прийнято рішення про припинення приватизації БАТ "Укртелеком", держава утримує товариство як підприємство, що "створює бюджет".

Слід також нагадати, що "Укртелеком" був звільнений від виплати дивідендів за 2000 рік у зв'язку з необхідністю інвестицій у розвиток компанії; але 160 млн. грн. за той період довелося перераховувати до бюджету у 2004 році. Дивіденди за 2003 рік — 160 млн. грн. — на минулих зборах акціонерів було вирішено виплатити. Разом із вже згаданими дивідендами за 2000 рік виплати в минулому році склали 323 млн. грн. У минулому році БАТ "Укртелеком" вніс 1,48 млрд. грн. податків та інших платежів до бюджету, у поточному році ця цифра буде того ж порядку. Усього надходження до казни від компанії складуть до 2,5 млрд. грн. або майже 2,5% доходів країни.

Новий фінансовий план товариства, затверджений на засіданні Кабінету Міністрів безпосередньо перед зборами акціонерів, передбачає чистий прибуток у 2005 році у розмірі 1,1 млрд. грн. При цьому, за рішенням останніх зборів акціонерів, на виплату дивідендів за поточний рік повинно бути спрямовано лише 30% від чистого прибутку (40% — фонд розвитку, 25% — на матеріальне заохочення співробітників товариства).

У той же час, як стверджує газета "Дзеркало тижня", влада знову може істотно відкоригувати ці цифри. А збори акціонерів одногласно проголосують за будь-яку пропозицію через те, що 92% голосів має держава, а представники рядових акціонерів у залі — лише статисти, голосування котрих нічого не змінює [7].

Таким чином, у зв'язку з особливостями політичної складової діяльності БАТ "Укртелеком" питання щодо

дивідендної політики є складним і неоднозначним. Найпривабливішим і найприйнятнішим для даної компанії вбачається компромісний підхід, заснований на виплаті мінімального стабільного розміру дивідендів із надбавкою у визначені періоди, тобто із застосуванням так званих "екстра дивідендних виплат". Перевагою такої дивідендної політики є стабільна гарантована виплата дивідендів у мінімально передбаченому розмірі та у зв'язку з фінансовими результатами діяльності товариства. Також це дозволяє збільшувати розмір дивідендів у періоди сприятливої господарської кон'юнктури, не знижуючи при цьому рівень інвестиційної активності.

Ще одне питання слід додати до проблеми реалізації дивідендної політики — це здійснення контролю з боку акціонерів за використанням прибутку, тобто наскільки затвердження плану розподілу прибутку гарантує отримання дивідендів. Заплановані дивідендні виплати можуть бути тільки декларацією дотримання підприємством певної дивідендної політики. План розподілу прибутку може бути невиконаний через те, що відсутня база розрахунку його суми, тобто прибуток. Перший крок акціонерного контролю повинен включати затвердження загальними зборами планового кошторису витрат підприємства з метою запобігання "несподіваного" зростання витрат. Доцільно також протягом року контролювати правління АТ щодо витрат, щоб розбіжність між прибутком до оподаткування у бухгалтерському обліку та "об'єктом оподаткування податком на прибуток" у податковому обліку була контрольованою та оптимальною.

У висновку слід зазначити, що дивідендна політика повинна мати довгостроковий характер, тобто, вирішуючи питання розподілу прибутку поточного року, необхідно мати план розвитку компанії на декілька років уперед. Головні принципи розподілу чистого прибутку акціонерного товариства повинні бути закріплені його статутом, при дотриманні прав акціонерів на визначення частки та на отримання дивідендів. Розподіл повинен здійснюватися у відповідності до поточної та стратегічної політики підприємства, що визначається наглядовою радою і затверджується загальними зборами акціонерів товариства. Завданням дивідендної політики є пошук балансу у розподілі прибутку, при якому одна частина прибутку використовується на виплату дивідендів, а інша — на розширення та оновлення виробництва, фінансові інвестиції, придбання нерухомості, створення та поповнення фондів товариства, соціальні програми та преміювання працівників товариства.

Література: 1. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 22 травня 1997 р. №283/97-ВР // В кн. Податкове законодавство України. — К.: Парламентське видавництво, 1998. — С. 50 – 111. 2. Задахайло Д. В. Корпоративне управління. Навч. посібник / Д. В. Задахайло, О. Р. Кібенко, Т. В. Назарова. — Харків: Еспада, 2003. — 688с. 3. Богодухов Д. О. Ефективна дивідендна політика акціонерного товариства: основні принципи, методи та практика використання в Україні // Актуальні проблеми економіки. — 2002. — №10. — С. 41 – 47. 4. Финансовое управление компаний / Общ. ред. Е. В. Кузнецовой. — М.: Фонд "Правовая культура", 1996. — 384 с. 5. Суторміна В. М. Фінанси зарубіжних корпорацій: Навч. посіб. / В. М. Суторміна, В. М. Федосов, Н. С. Рязанова; [За ред. В. М. Федосова. — К.: Либідь, 1993. — 247с. 6. Герасименко Р. А. Особливості формування фінансових ресурсів акціонерних товариств // Фінанси України. — 2004. — №6. — С. 82 – 89. 7. www.zerkalo-nedeli.com

Стаття надійшла до редакції
21.06.2005 р.

УДК 658.7

Таньков К. М.
Трудіт О. М.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ В СИСТЕМІ ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

The questions of optimization of logistic management by an industrial enterprise. Are explored by determination of logistic situation, as information about actual declination of norms of parameters of business-process in relation to his model, with the subsequent planning of logistic task, that is the renewed model of business-process. Concepts are first formulated "logistic situation" and "logistic task" as instrument of management by a business-process

Універсальність оптимізаційних властивостей логістики визначається її здатністю забезпечувати високий рівень адаптаційності і інтеграційності матеріальних, фінансових, інформаційних та інших ресурсів у часових і просторових параметрах середовища, що обумовлює отримання найбільш досконалих систем життєдіяльності промислових утворень у конкурентному середовищі. При цьому підприємства повинні перелаштовуватися на сприйняття та реалізацію логістичних інновацій, що застосовуються в ринкових умовах господарювання. Насамперед, це стосується відображення процесів, центрального у осмисленні сутності формування логістичних систем промислових підприємств, як таких, що мають найбільший потенціал з точки зору забезпечення конкурентних переваг [1, с. 22 – 23]. Згідно з МС ІСО 9001:2000 "Системи менеджменту якості. Вимоги" процес визначається як систематизовані дії із використанням ресурсів для перетворення того, що надходить на вхід, в кінцевий результат на виході. За умов, що результатом реалізації процесів в ході виробничо-господарської діяльності є надання її учасникам економічних благ (доходу, прибутків) та задоволення потреб споживачів у виробленій продукції, виділяють групу бізнес-процесів. Бізнес-процес трактується як: логічна послідовність взаємопов'язаних транзакцій, яка перетворює все, що надходить на вхід процесу, в результати чи продукцію;

сукупність взаємопов'язаних ресурсів і видів діяльності, що перетворюють його вхід у відповідний вихід [1, с. 63; 2, с. 24 – 25].

Його ефективність визначається за умов чітких та найбільш повних уявлень стосовно:

визначення як ключових процесів, що найбільш впливають на результат виробничо-економічної діяльності підприємства, так і критичних функціональних процесів і операцій, які суттєво впливають на ефективність бізнес-процесу та очікуваний загальний результат;

встановлення та аналізу тих функціональних процесів і операцій, що потребують у найбільшій мірі доопрацювання [2, с. 35 – 36].

При цьому вирішуються наступні чітко окреслені цілі: змістовність — встановлення пов'язаних бізнес-процесом дій, результатів та того, хто саме реалізує його етапи;